

АСТА DIURNA

Билтен Правног факултета Универзитета у Београду Број 22, јун – септембар 2008.

Универзална декларација – 60 година касније

Поводом 200 година Универзитета у Београду, а у оквиру прославе Дана Правног факултета, 27. и 28. септембра је у нашој конференцијској сали одржан међународни научни скуп *Универзална декларација – 60 година касније* (*Universal Declaration – 60 Years Later*). Овим догађајем је, тако, обележено и шест деценија од усвајања међународног инструмента на којем је изграђен данашњи међународни систем заштите људских права.

У присуству великог броја званица и гостију, Конференцију су својим поздравним говорима отворили проф. др Мирко Васиљевић, декан Правног факултета, г. Ленс Кларк (*Lance Clark*), координатор УН канцеларије у Србији и гђа Рут Ван Ријн (*Ruth Van Rhijn*), руководилац Одељења за владавину права и људска права Мисије ОЕБС у Србији.

Први панел, којим је модерирало проф. др Миодраг Јовановић, био

је посвећен генералним погледима на материју људских права. Прво излагање је имао г. Јан Браунли (*Ian Brownlie*), један од највећих ауторитета у области међународног јавног права, који је данас члан Енглеске адвокатске коморе (*Queens Counsel, Blackstone Chambers*). Тема његове презентације била је однос између политике људских права и владавине права (*The Politics of Human Rights in Relation to the Rule of Law*). Он је довео у сумњу широко рас-



Dignity and justice for all of us



МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА
УНИВЕРЗАЛНА ДЕКЛАРАЦИЈА
- 60 ГОДИНА КАСНИЈЕ -
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ 27-28. СЕПТЕМБАР 2008.



Учесници Конференције Универзална декларација – 60 година касније

прострањену претпоставку да су владавина права и људска права нужно комплементарни. Полазећи од постојећих међународних односа и чињенице да смо сведоци

својеврсне пролиферације инструмената за заштиту људских права, Браунли заступа тезу да људска права постају погодно средство за хегемонијалну интервенцију и манипулацију политичких система унутар држава. У ту сврху, он је навео већи број примера у којима су примењивани двоструки стандарди и у којима су људска права злоупотребљена за циљеве стране концепту владавине права. Закључак г. Браунлија јесте да промовисање људских права у сваком случају мора у себи садржати и приврженост идеји владавине права.

Други рад – *Universality of Human Rights: Mediating Paradox to Enhance Practice* – изложио је проф. др Абдулахи А. Ан-наим (*Abdullahi Ahmed An-Na'im*), са Емори универзитета (САД). Он се посебно позабавио проблемом универзалности људских права у светлу трајних и значајних културних разлика које постоје међу људских друштвима. Након њега, Ане ван Акен (*Anne van Aaken*), са Универзитета Ст. Гален (Швајцарска) одржала је презентацију на тему могуће примене техника уставноправне интерпретације материје људских права у

међународном праву – *Balancing of Human Rights – Constitutional Interpretation in International Law*. Основна теза њеног рада јесте да се управо применом ових техника може предупредити негативна тенден-

Садржај

- 1 Универзална декларација – 60 година касније
- 5 Слава и Дан Факултета
- 6 Беседнички успеси наших студената
- 9 Научни скупови у иностранству
- 11 Научни скупови у земљи
- 13 Студијски боравак у иностранству
- 15 Гости на предавањима
- 16 Факултетски живот
- 18 Међународна сарадња
- 19 Награде и признања
- 20 Вести из библиотеке
- 21 Промоције књига
- 22 Нове књиге
- 23 Студентски живот
- 23 Светој Гори у походе

Издавач

Правни факултет
Универзитета у Београду

За издавача

проф. др Мирко Васиљевић

Уредник

доц. др Војислав Станимировић

Секретар

мр Милена Ђорђевић

Технички секретар

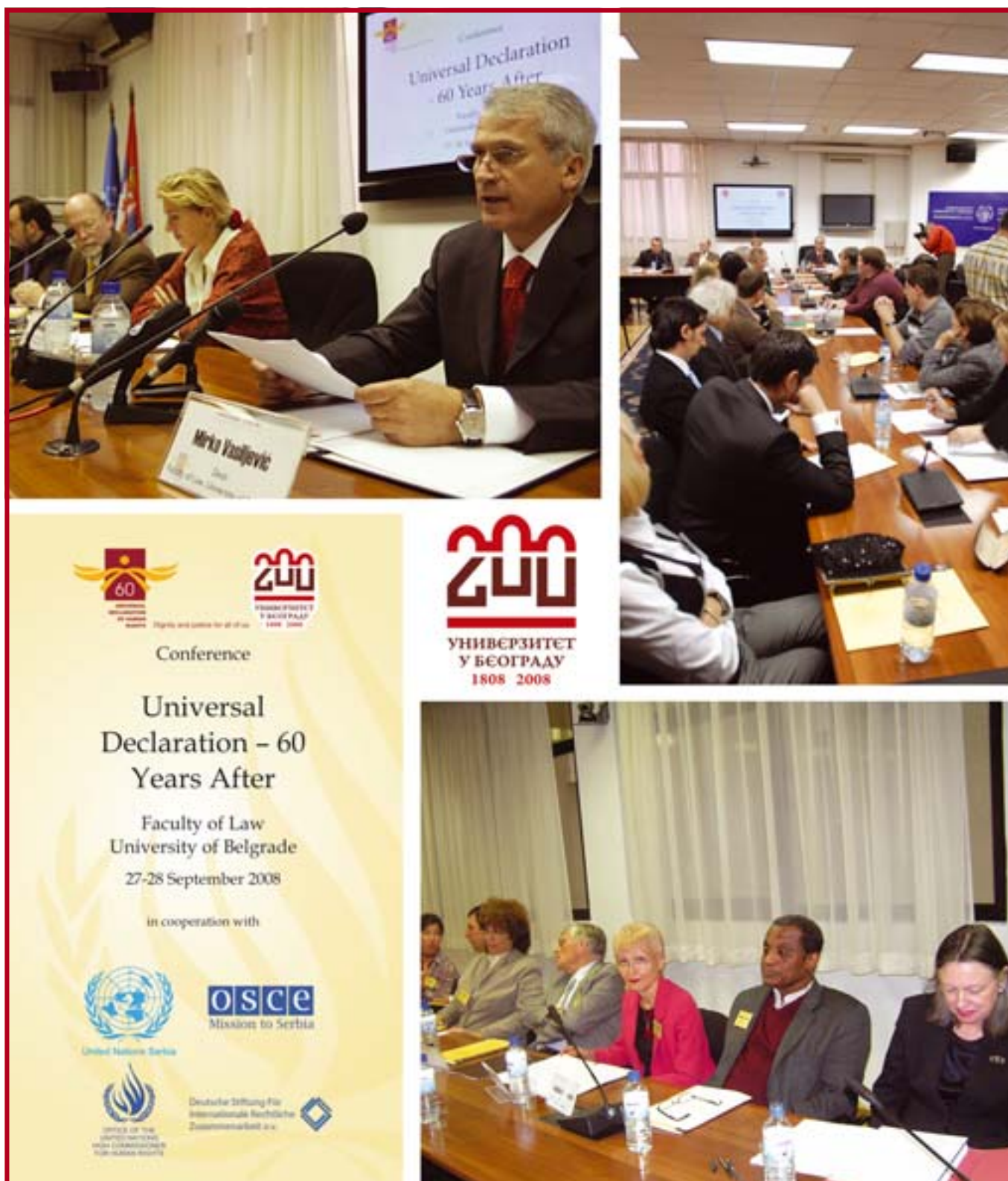
Наташа Симовић

Припрема и штампа

Досије

Прилоге, фотографије и сугестије за Билтен Правног факултета можете достављати електронском поштом мр Милени Ђорђевић на адресу: milena@ius.bg.ac.yu, или на дискети Наташи Симовић до 1. у месецу за догађаје из претходног месеца.

ISSN 1820-3981



Са свечаног отварања Конференције

ција дефрагментације целокупног међународног права. Најзад, последње излагање у оквиру овога модула имала је наша колегиница, проф. др Јасминка Хасанбеговић. Она се у свом раду *Human Rights Culture or/and Human Rights Ideology*

позабавила проблематиком културе људских права, као неопходног оквира за изградњу конзистенте и ефикасне политике заштите људских права у једној политичкој заједници.

Други панел, којим је модерирао асистент мр Танасије Маринковић, био је посвећен имплементацији стандарда људских права у домаћим системима. Прво излагање, под називом *The Independence of Judiciary*, одржао је проф. др Томас



Из рада Конференције

Флајнер (*Thomas Fleiner*), са Универзитета у Фрибуру (Швајцарска). Он је говорио о виталној улози судијске независности у поступку остваривања људских права и у том светлу је извршио и краћу упоредноправну анализу основних предности и мана континенталног и англосаксонског правног система. Друго излагање је имао г. Драгољуб Поповић, судија Европског суда за људска права. Тема његове презентације је била *Autonomous Concepts of the European Human Rights Law*. Ослањајући се на богату праксу Суда, он је покушао да осветли настанак и развитак својеврсних аутономних правних концепата, који су у значајној мери извршили повратни утицај на правосудне системе држава чланица Савета Европе. Затим је о специфичној улози заступника државе пред Европским судом за људска права говорио заступник наше државе г. Славољуб Царић. Тема његовог излагања била је *The Role of the Government Agent before the ECtHR in Ensuring Effective Human Rights Protection*. Најзад, последње излагање у оквиру овог панела имао је наш колега, проф. др Милан Шкулић. Он је говорио о утицају одлука Европског суда за људска

права на српски кривично-процесни систем (*The Impact of Decisions of the ECtHR on the Serbian Criminal Procedure Law System*).

Другог дана Конференције одржане су још две сесије у оквиру интегрисаног трећег панела, који се бавио развојним аспектима и новим изазовима у материји људских права. Првом сесијом руководила је асистент др Ивана Крстић. Најпре је говорио проф. др Патрик Торнбери (*Patrick Thornberry*) са Универзитета Кил (*Keele University*) у Енглеској, који је познати стручњак за област мањинских права и члан бројних међународних тела која се баве мониторингом ових права. У овом раду се бавио проблемом расне дискриминације – *'Bringing the Victims to Light' under the International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination*. Следеће излагање се односило на заштиту људских права у светлу нових мера борбе против тероризма. Рад под називом *Terrorism and Anti-Terrorism: Between Old and New Laws* изложила је проф. др Дафне Барак-Ерез (*Daphne Barak Erez*), са Универзитета Тел Авив (Израел). Након ње, реч је добио др Матијас Хартвиг (*Matthias Hartwig*),

са Макс Планк института за упоредно и међународно јавно право (Немачка). У презентацији на тему *Human Rights in Times of War*, он се бавио међународним хуманитарним правом и проблемом заштите људских права у оружаним сукобима. Последњу сесију, којом је руководио проф. др Миодраг Јовановић, отворио је наш колега, асистент мр Александар Гајић, који је у раду *ICTY – Human Rights Perspective* осветлио проблем заштите људских права пред Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију. Најзад, у складу са слоганом УН под којим се обележава 60 година од доношења Универзалне декларације, завршна презентација бавила се људским достојанством као правом. Проф. др Хенк Бота (*Henk Botha*) са Стеленбош универзитета (Јужна Африка) представио је рад *Human Dignity – A South African Perspective*, у којем је ову материју тематизовао и у светлу упоредноправних искустава оних земаља у којима је људско достојанство уставом заштићено право.

У оквиру рада Конференције, одржане су и четири дискусионе сесије на којима су поред панелиста прилику да дискутују добили и остали учесници. Међу њима је било и истакнутих професора са иностраних универзитета, попут Џулса Коулмена (*Jules Coleman*), са Јејл универзитета (САД), који је данас један од водећих америчких правних теоретичара. У плодној и конструктивној размени аргумената дотакнута су бројна актуелна питања из материје људских права и сродних области јавног и међународног јавног права. До размене идеја долазило је и на ручковима и вечерама, на којима је учесницима Конференције приближена кухиња и култура нашег народа, а последње вечери наши гости упознали су се са лепотама престонице пловећи бродом Јахтинг клуба на којем је била уприличена и вечера. Том приликом, присутнима се обратио и Декан, проф. др Мирко Васиље-



Учесници Конференције на Уићу

вић, који је још једном поздравио све госте и захвалио им се на доласку, као и на успешним презентацијама и активној и конструктивној дебати. На самом крају, сви учесници су изразили задовољство радом Конференције, организа-

цијом и предусретљивошћу организатора и студената волонтера и показали искрену спремност да поново буду гости нашег Факултета.

Организацију ове Конференције великодушно су помогли УН канцеларија у Србији, Мисија ОЕБС у

Србији и немачка фондација за међународну правну сарадњу – IRZ, којима се Факултет и овом приликом искрено захваљује. ■

Слава и Дан Факултета

Слава и Дан Правног факултета свечано су обележени на Крстовдан 27. септембра 2008. године. Прослава је започела славским обредом и сечењем славског колача, у чему су учествовали и црквени великодостојници. Потом је свечано почела међународна конференција *Универзална декларација о људским правима – 60 година после*, која је наставила са радом по дводневном предвиђеном програму.

Свечана атмосфера се преселила у Амфитеатар Радомир Лукић, где су највећи део публике чинили дипломирани студенти, магистри и специјалисти који су своје студије завршили током претходне школске године. Испред Београдског универзитета поздравила их је про ректорка проф. Неда Бокан, а у име државе честитке им је упутио ми-

нистар просвете др Жарко Обрадовић. Декан Факултета проф. Мирко Васиљевић је бившим студентима а сада младим колегама упутио важну поруку да они отклоне пропусте које је направила његова генерација, а подсетио је да је наш Факултет исправио неправду у тумачењу историјских темеља правничког високошколског образовања у Србији који се везују за 1808. годину и Доситејеву Велику школу. Водитељ програма доц. др Воја Станимировић је програм зачинио духовитим коментарима, а од поздравних телеграма прочитао је два, од председнице Врховног суда Србије Виде Петровић Шкерио и принца Александра Карађорђевића. За музички део програма се као и увек побригнуо академски хор Обилић КУД Бранко Крсмановић, овога пута

под вођством младе диригенткиње Ивоне Еклемовић.

Посебан део програма чиниле су беседе о првом српском министру просвете Доситеју Обрадовићу, које су изговорили наши студенти награђивани за беседништво: Ксенија Николић, Марио Ђурић, Ивана Булатовић, Никола Селаковић и Јелена Арсић. Све време су на видеооплатну као мото стајале исписане Доситејеве речи: „Нема горих људи од оних који се противе просвећењу и образовању народа. Такви да могу и сунце би угасили.“ На крају је обављено свечано уручење више стотина диплома магистрима, специјалистима и дипломираним правницима који су са успехом завршили своје студије. ■



Прослава Дана и Славе Факултета

Беседнички успеси наших студената

Неговање беседе у нашим школама, средњим и високим, више није реткост. То је уједно и део вишегодишње традиције Правног факултета Универзитета у Београду. Студенте на овом Факултету беседничким вештинама подучава њихов професор др Сима Аврамовић. А Савиндан је права прилика

да се пред бројном публиком студената и професора овог Факултета, као и уважених званица, чују млади беседници и да стручни жири и публика одаберу најбоље беседнике. Ове године је, по оцени стручног жирија, то био Стојан Мићовић, студент четврте године.

Беседничка реч се данас чује не само на нашим високим школама и у нашој престоници, већ широм наше земље. Сремска Митровица, малени сремски град на Сави, али са културном традицијом још од античких времена, је 13. јуна ове године по седамнаести пут окупила најбоље младе беседнике Београда,

Новог Сада, Сремске Митровице, Приштине и Бањалуке на фестивалу беседништва „*Sirmium lux verbi – Сирмијум светлост речи*“. Ову културну манифестацију отворио је председник Општине Сремска Митровица Зоран Мишчевић у позаришту „Добрица Милутиновић“. Општина је и покровитељ овог фестивала, као и Покрајински секретаријат за културу Војводине. На такмичењу је учествовало 41 беседника међу којима је било и средњошколаца. У ужи избор пласирало се њих 18. Беседнике је оцењивало Беседничко судско веће у саставу: проф. др Сима Аврамовић, рецитатор и књижевник Ратомир Рале Дамјановић, др Славиша Орловић, професор Факултета политичких наука у Београду, др Тихомир Петровић, професор Педагошког факултета у Сомбору и Јован К. Радуновић, драматург и почасни председник Фестивала.

На овом такмичењу млади беседници са Правног факултета Универзитета у Београду су освојили прва места. Прво место по оцени судског већа поново је освојио Стојан Мићовић, победник у беседништву на Правном факултету, са беседом „*Црногорски језик*“ у категорији ауторске беседе, а награду публике добио је Драгослав Оташевић, такође студент Правног факултета у Београду, за ауторску беседу „*Проблем наших дана је што су мудраци пуни сумње, а будале тако сигурне*“.

Победници на такмичењу наступили су и наредне вечери, 14. јуна, а са њима и глумци беседници: Андријана Виденовић, Љубивоје Тадић, Небојша Кундачина, као и прооојереј ставрофор Драгомир Сандо. Сјају фестивала дали су свој допринос: оперска певачица Сенка Недељковић из Новог Сада и Александра Стефи Радишевић, проф. соло певања из Сремске Митровице, као и певачко друштво „Врело“ из Руме. Водитељ програма био је глумац Владимир Балашћак.



Стојан Мићовић, победник факултетског такмичења у беседништву и фестивала беседништва у Сремској Митровици

Организатор је најбоље беседнике богато наградио. Првонаграђени Мићовић је добио, поред новчане награде, плакету „Венац беседништва“ и копију статуе античког оратора, пронађене на познатом археолошком налазишту овог сремског града.

Млади оратори су нас и овом приликом убедили да се права реч далеко чује и дуго памти.



Милица Гвозденовић, студент четврте године Правног факултета Универзитета у Београду је јануара месеца, на факултетском такмичењу у беседништву у конкуренцији слободна тема на тему „*Тражи се слаткиш*“, постала лауерат награде „*Млади Европљанин*“ коју традиционално додељује Иницијативна група Алпбах Београд. Својим говором Милица је показала да шири европске идеје толеранције, демократског дијалога и отворене дискусије. Награда се састојала у пуној стипендији за похађање Летње школе о европским интеграцијама која се лета 2008. године одржала у Алпбаху (Тирол, Аустрија)

уз могућност похађања семинара и симпозијума Европског форума Алпбах. Током свог боравка у Алпбаху Милица је учествовала на ЕФА Вечери беседништва (*EFA Oratory Night*) где је својим говором скренула пажњу на позитивна и негативна лица Европе и упитала да ли ћемо се приклонити доброј или лошој Европи нагласивши да то искључиво од нас који живимо у њој зависи и да смо ми ти који творимо њено лице. Међу учесницима из различитих земаља (Пољска, Аустрија, Велика Британија, Румунија, Украјина и Србија) наша беседница је побрала симпатије жирија и публике и тиме још једном потврдила високе стандарде беседништва на нашем Факултету, уједно за себе обезбедивши могућност да њен говор буде објављен у Аустријским новинама („*Alpbach News*“). Подсећања ради, прошле године је на истом овом такмичењу награду за најбољег беседника однео Урош Живковић, такође студент нашег Факултета.



О томе колико шира универзитетска јавност вреднује рад струч-



Студенти беседници нашег Факултета

не групе из Беседништва на нашем Факултету, сведочи и чињеница да су 12. септембра 2008. године у Сава центру, у оквиру прославе 200 година Универзитета,

најбољи беседници нашег Факултета били позвани да учествују у свечаном програму и говоре у част Универзитета, инспирисани делом Доситеја Обрадовића. У програму

су учествовали Јелена Арсић, Ксенија Николић, Ивана Булатовић, Марко Ђурић и Никола Селаковић, а програм је водио доц. др Војислав Станимировић. ■

Научни скупови у иностранству

У периоду од 2–3. јуна 2008. године проф. др Гашо Кнежевић, асистенти мр Милош Живковић, мр Милена Ђорђевић и Угљеша Грушић (сарадник у настави) нашег Факултета, учествовали су на регионалном семинару из алтернативног решавања спорова на тему „Развој академских наставних програма из области медијације и преговарања“ у организацији International Finance Corporation (групација Светска банка) уз подршку Амбасаде Холандије. Проф. Мелиса Менверинг (*Melissa Manwaring*) са Правног факултета Харвард Универзитета, САД је овом приликом са присутнима поделила своја искуства у области организације наставе на предметима Медијација и преговарање, а о српским искуствима на ту тему излагање је имао проф. др Гашо Кнежевић. У раду семинара учествовали су наставници и сарадници са правних и економских факултета Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине, Македоније, Албаније и Украјине, као и шефови пројеката IFC-а за развој медијације у земљама у региону.



Проф. др Гашо Кнежевић на регионалном семинару у Сарајеву



У периоду од 16. до 19. јуна 2008. године асистент мр Милена Ђорђевић боравила је у Бечићима, Црна Гора, где је учествовала у раду округлог стола на тему „Примена Кон-

венције УН о уговорима о међународној продаји робе и UNCITRAL модел закона о арбитражи у земљама у региону“ као извештач за питања правног оквира за арбитражно решавање спорова у Републици Србији. Округли сто је одржан под окриљем пројекта ГТЗ Отвореног фонда за југоисточну Европу с циљем промоције ових важних докумената у региону, а под покровитељством UNCITRAL-а (Комисија УН за међународно привредно право). Скупу су присуствовали наставници међународног привредног и арбитражног права из Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе и Албаније у својству националних извештача, адвокат др. Фабиан фон Шлабрендорф, партнер у реномираној адвокатској канцеларији Clifford Chance из Франкфурта као модератор скупа и гђе Јудит Книпер и Моника Канафоља испред организатора скупа – ГТЗ фондације и UNCITRAL-а. Након размене искустава на тему арбитражног ре-



Мр Милена Ђорђевић на регионалном округлом столу у Бечићима

шавања спорова и примене Бечке конвенције у региону, учесници скупа су договорили даље кораке на промоцији арбитраже и права међународне продаје робе у региону, укључујући и одржавање међународне конференције о арбитражи на београдском Правном факултету марта 2009. године и другог по реду *pre-moot court* такмичења из међународног привредног и арбитражног права *Belgrade Open*.



У саставу делегације српског правосуђа и Министарства правде проф. др Зоран Стојановић и проф. др Милан Шкулић посетили су крајем јуна Одељење за међународну правну сарадњу Министарства правде и спољних послова СР Немачке у Бону, као и Међународни кривични суд (ICC) и EUROJUST у Хагу. Посету је организовала Фондација за међународну правну сарадњу (IRZ).



Декан проф. др Мирко Васиљевић и доц. др Душан Поповић учес-



Проф. др Милан Шкулић и проф. др Зоран Стојановић испред Међународног кривичног суда у Хагу

твовали су на међународној конференцији „Уговор из Лисабона: (не)довршена реформа“, која се од 3. до 6. јула 2008. године одржавала у Софији у организацији Универзитета у Софији „Свети Климент Охридски“, Универзитета Нанси II и Универзитета Роберт Шуман Стразбур III. Проф. др Васиљевић изложио је реферат на тему „*La gouvernance d'entreprise au niveau*

national et/ou au niveau de l'Union européenne“, а доц. др Душан Поповић на тему „*La place de la concurrence dans le Traité de Lisbonne*“. Конференција се одржавала под покровитељством председника Бугарске Георги Прванова, а учествовали су у највећем броју правници из Француске и Немачке, али и колеге са универзитета из Бугарске, Румуније, Русије, Хрватске, Пољске, Туниса и других земаља. У оквиру конференције, потписан је и уговор о оснивању Центра југоисточне Европе за право ЕУ и упоредно право, чије ће седиште бити у Софији. Правни факултет Универзитета у Београду биће један од партнера овог центра, који ће бити финансиран из фондова Европске уније. Боравак на конференцији проф. др Васиљевић и доц. др Поповић искористили су и да се сусретну са професорима Европског универзитетског центра из Нансија, проф. др Етјеном Крикијем и проф. др Жан-Дени Мутонем, са којима наш Факултет сарађује већ више од десет година.



Доц. др Душан Поповић и проф. др Мирко Васиљевић на међународној конференцији у Софији

Асистент Правног факултета Милош Живковић учествовао је у раду

округлог стола „*Flexibilität, Sicherheit und Effizienz der Grundpfandrechte in Europa*“ који је у организацији Удружења немачких Pfandbrief банака (Verband Deutscher Pfandbriefbanken, vdp) одржан у Берлину 4. и 5. септембра 2008. године. У раду овог округлог стола учествују по један одабрани стручњак из области хипотекарног права и права регистара непокретности из сваке државе која је укључена у истраживање, као и истакнути немачки стручњаци ангажовани од vdp. Овогодишњи округли сто био је посвећен разради упоредноправног прегледа залогне непокретности у Европи и њиховој презентацији у виду слајдова, из чега треба да проистекне посебна публикација у издању vdp. Округли сто је такође расправљао о публикацији Европске банке за обнову и развој о хипотеци у транзицијским економијама, објављеној јануара 2008. године, у вези с којом је закључено да има озбиљне методолошке недостатке. За наредне области којима ће се округли сто бавити у предстојећем периоду одређене су разрада критеријума процене кредитног ризика банака на основу досад израђеног упоредноправног истраживања у складу с правилима Базела 2, као и укључивање преосталих европских држава у то истраживање.



Проф. др Драгица Вујадиновић је учествовала у периоду од 20. до 24. септембра на симпозијуму, који је на тему „Глобализација“, организовало Филозофско друштво Хрватске, на острву Цресу. Драгица



Проф. др Владан Јончић на међународном научном скупу у Охриду

Вујадиновић је том приликом имала излагање на тему *Global Civil Society*, а председавала је и једном од сесија.



У периоду од 24. до 29. септембра ове године одржан је међународни научни скуп у Охриду, Република Македонија, на тему „Криминалитет, меѓународниот суд и актуелната реформа на казненото материјално и процесно законодавство“, на коме је учествовао и наш професор др Владан Јончић са рефератом „Постапка пред меѓународниот казнен суд и човекови права“. У дискусији су учесници научног скупа показали интересовање за резултате истраживања професора Јончића, јер је то био једини реферат из об-

ласти међународног судства и људских права.



Проф. др Бранко Лубарда, члан Научног комитета Форума за уређивање социјалне Европе (REGES), платформе која окупља угледне универзитете из ЕУ, удружења за радно право и социјалну сигурности, судије Европског суда правде, адвокате, учествовао је на првом састанку Научног комитета који је одржан у Паризу 26. септембра 2008. године, на коме је утврђен програм рада (Колоквијуми о праву на колективно деловање – Брисел (новембар, 2008)), о променама у националним радноправним системима и европском радном праву у изградњи – Париз (децембар 2008), о достојанственом раду (Торино, 2009). ■

Научни скупови у земљи

1. јула 2008. године у Конференцијској сали Правног факултета, а на иницијативу Студентског парламента, одржан је округли сто

на тему *Споразум о стабилизацији и придруживању – правне дилеме*. На овом скупу су, у присуству великог броја студената и новинара, го-

ворили премијер Србије др Војислав Коштуница, проф. др Слободан Самарџић, министар за Косово и Метохију, професори нашег Факул-



Са округлог стола на тему
Споразум о стабилизацији и придруживању – правне дилеме

тета Коста Чавошки, Оливер Антић и доц. Бранко Ракић, бивши судија Врховног суда Србије Зоран Ивошевић и проф. Филозофског факултета др Леон Коен.



У организацији Новосадске асоцијације за теорију, етику и филозофију права (НАТЕФ), у Сремским Карловцима је од 12. до 14. септембра 2008. године одржан други међународни скуп на тему „Европска заједница народа и универзалне вредности“, за који је реферате пријавило тридесет учесника из Србије и иностранства. Да подсетимо, први међународни скуп је такође одржан у Сремским Карловцима од 31. марта до 2. априла 2006. године у организацији НАТЕФА, са темом „Америчка јуриспруденција XX века“ (*American Jurisprudence of the 20th Century*).

Главни гост био је професор емеритус др Јес Бјаруп (professor emeritus dr Jes Bjarp) из Шведске, који је говорио о *Филозофији скан-*

динавског правног реализма. У раду скупа су учествовале и најмлађе колеге са више правних факултета из некадашњих република бивше СФРЈ, којима је то била лепа прилика да се упознају са гостом из

Шведске и другим учесницима скупа, као и да разговарају са њима. Правни факултет у Београду је представљао редовни професор др Драган М. Митровић рефератом *Европска унија као образац вредности европске заједнице народа*, који је председавао поподневним радним делом скупа.



Друштво за античке студије Србије и ове године је организовало Међународни научни скуп, а овогодишња тема је била: *Антички свет, европска и српска наука*. Скуп је одржан 26, 27. и 28. септембра, прва два дана у Сремској Митровици, а трећег дана на Правном факултету Универзитета у Београду у просторијама и уз подршку нашег клуба *Forum Romanum*. Са Правног факултета Универзитета у Београду на Скупу су учествовали доц. др Војислав Станимировић са радом *Схватања о миразу у антици и њихов утицај на поимање мираза код Срба* и др Светлана Мирчов са приказом *Поводом другог издања Енциклопедије цитата*. ■



Са међународног скупа Европска заједница народа и универзалне вредности

Студијски боравак у иностранству

Студенти Високих европских студија посетили су у периоду од 31. маја до 6. јуна Стразбур и Нанси, у оквиру студијског путовања које Факултет сваке године организује. У Стразбуру, студенти су посетили Европски парламент, Савет Европе, Европски суд за људска права и Мисију Србије при Савету Европе. У свакој од институција, студенти су присуствовали конференцијама које су за њих организоване и које су имале дебатни карактер. Посебно пријатан дочек студентима су приредили проф. др Драгољуб Поповић, судија у Европском суду за људска права, и гђа Катарина Лалић Смајевић, министар саветник у Мисији Србије при Савету Европе.

Други део студијског путовања одвијао се у Нансију, где су студенти били гости Европског универзитетског центра. Окосницу посете Нансију представљао је разговор студената са неколико професора Универзитета у Нансију о Уговору из Лисабона и месту Србије у европским интеграцијама. У дебати су учествовали проф. др Жан-Дени Мутон, проф. др Жан Шарпантје, проф. др Етјен Крики и доц. др Иван Боев. Поред тога, проф. др Етјен Крики, директор Европског универзитетског центра, приредио је коктел у знак добродошлице српским студентима.

Високе европске студије су заједнички мастер програм који од 1997. године организују Правни факултет Универзитета у Београду и Европски универзитетски центар Универзитета у Нансију. Директори Студија су проф. др Весна Бесаровић и проф. др Жан-Дени Мутон, а студије се одвијају под покровитељством француског Министарства спољних послова. Студенте је на путовању пратио доц. др Душан Поповић, координатор Студија.



Студенти Високих европских студија испред Савета Европе



У периоду од 21. до 27. јуна 2008. године, група од 47 студената Правног факултета, заједно са асистенткињама Вањом Бајовић и мр Љубинком Ковачевић, боравила је у Стразбуру, настављајући напоре факултетске студијске групе за Европско право да се под окриљем Савета Европе (СЕ) усвоји конвенција о заштити старих и традиционалних заната. Вредна је подсећања чињеница да су пре две године студенти нашег Факултета, руковођени доц. др Бранком Ракићем, сачинили и поднели СЕ Нацрт европске конвенције о заштити старих и традиционалних заната. Ово је први пут у историји СЕ да је иницијатива за усвајање једне међународне конвенције потекла од групе студената, а уједно и први пут да је таква иницијатива потекла од лица из Републике Србије. Будући да се текст Нацрта конвенције од 2007. године налази пред Подкомитетом за културно наслеђе Комитета за културу, науку и образовање Парламентарне скупштине СЕ, наши

студенти су током боравка у Стразбуру били у прилици да се упознају са припремним радовима, лобирајући за скорашње усвајање Конвенције. Захваљујући несебичној помоћи и труду амбасадора Сталне мисије Републике Србије при СЕ, госпође Слађане Прице, студентима је било омогућено присуство седници Подкомитета за културно наслеђе, као и сусрет са баронесом Глоријом Хупер (*Gloria Hooper*), известиоцем Парламентарне скупштине за питање заштите старих и традиционалних заната. Осим тога, студенти су посетили изложбу старих и традиционалних заната „*Handmade/Fait à la main*“, која је 25. јуна била отворена у Палати Европе, у организацији Сталне мисије Републике Србије при СЕ, центра *SanWag* и Академије Српске православне цркве за уметност и конзервацију. Ови догађаји били су лепа прилика за представнике Правног факултета да упознају јавност са активностима које наши студенти предузимају у области унапређења правне заштите културног наслеђа,



Студентска делегација Правног факултета испред катедрале Нотр Дам у Стразбуру

укључујући нове пројекте студијске групе за Европско право, који се тичу очувања архитектонског наслеђа и амбијенталних целина, као и унапређења религијске димензије међукултурног дијалога у Републици Србији.

Студенти су током посете СЕ присуствовали седницама редовног летњег заседања Парламентарне скупштине СЕ (подношење извештаја председавајућег Комитета министара СЕ Парламентарној скупштини СЕ /23. јун/ и пленарна расправа о стању демократије у Европи /25. јун/). Студенти су имали и изузетну прилику да разговарају са више представника ове међународне организације, укључујући Жан-Шарл Гардета (*Jean-Charles Gardetto*), потпредседника Парламентарне скупштине СЕ и шефа њене посматрачке делегације на последњим парламентарним изборима одржаним у Републици Србији, Жан Луи Лорана (*Jean Louis Laurens*), директора Генералног директората СЕ за политичка питања и његовог саветника Мери-Ен Хенеси (*Mary-Ann Hennessey*), те са-

ветнике из Канцеларије Комесара за људска права СЕ, Томаса Хамарберга (*Thomas Hammarberg*) – Берија Краља (*Berry Kralj*), Ендрјуа Форда (*Andrew Forde*) и Дениса ван дер Вера (*Dennis van der Veur*). Ове сусрете обележиле су живе расправе о актуелним изазовима СЕ и Ре-

публике Србије и других држава чланица Савета у области очувања демократије, владавине права и заштите људских права. Посета СЕ окончана је присуством церемонији уручења поклона наше државе СЕ поводом председавања Србије Комитетом министара СЕ, од маја



Наши студенти у Савету Европе

до новембра 2007. године (скулптура „Дисати и пити“ вајара Мрђана Бајића, која ће бити трајно изложена у „Агори“, новој згради СЕ).

Током боравка у „европској престоници“ за наше студенте била је организована и посета Европском суду за људска права. Ова посета укључила је присуство јавној расправи у предмету Андрејева (*Andreeva*) против Летоније (дискриминација у остваривању права на мирно уживање имовине), као и садржајан разговор са проф. др Драгољубом Поповићем, судијом Европског суда за људска права из Србије.

Пред успешних стручних састанака, овај студијски боравак остаће упамћен и по лепом дружењу, обиласку најзанимљивијих историјских и културних локација у Стразбуру, излету у Луксембург, као и топлом пријему који је у част наших студената и студената Акаде-

мије Српске православне цркве за уметност и конзервацију организовао отац Петар Лукић, старешина Цркве светог Георгија у Стразбуру.



Доц. др Душан Поповић боравио је последње недеље јуна у студијској посети Универзитету у Салцбургу. Сврха боравка била је припрема предавања из предмета Право интелектуалне својине Европске уније, која ће студенти дипломских академских (мастер) студија европских интеграција имати прилике да прате од октобра 2008. године. Мастер студије европских интеграција организују се у оквиру Темпус пројекта.



Током јула и августа 2008. године мр Милош Милошевић боравио је у Минстеру, СР Немачка на Институту за пореско право при

Правном факултету универзитета у Минстеру. Институт води реномирани професор пореског права Дитер Бирк (*Dieter Birk*). Свој боравак мр Милошевић искористио је за бављење истраживачким радом и прикупљање релевантне литературе за докторску тезу.



У току јула и августа 2008. године мр Наташа Петровић-Томић и мр Никола Бодирога су боравили на Макс Планк Институту за страно и међународно приватно право, у Хамбургу, Немачка. Двомесечну стипендију су претежно искористили за прикупљање литературе за докторат, а активно су учествовали и на свим скуповима и предавањима организованим током лета на Институту. ■

Гости на предавањима

На Школи националне одбране и на Командно – штабној школи Војске Р. Србије проф. др Владан Јончић одржао је по позиву курс предавања на са темама: „Међународно хуманитарно право“, „Примена одредби међународног хуманитарног права у савременом ратовању“ и „Мирно решавање спорова и одговорност за повреде међународног права оружаних сукоба“. Курс из области међународног хуманитарног права је станал облик наставе који се држи за сваку нову класу високих официра Војске Србије који се школују и припремају за високе командне дужности у Војсци Републике Србије.



26. септембра 2008. године у Конференцијској сали Правног факултета проф. др Клаус Роскин, професор кривичног права из Немачке, је одржао предавање на тему

Кривична дела поседовања. Проф. Роскин је био гост нашег факултета поводом доделе почасног доктората Универзитета у Београду дана

25. септембра 2008. године. Том приликом проф. Роскин је одржао и пригодан говор који преносимо у целисти.



Проф. др Клаус Роскин на предавању у Конференцијској сали нашег Факултета

*Беседа проф. др Клауса Роксина поводом доделе почасног доктората у
Ректорату Универзитета у Београду 25. септембра 2008. године*

Захваљујем се од свег срца Правном факултету Универзитета у Београду на овом високом признању које ми је данас додељено. Ова укавана почаст радује ме не само као знак признања за мој научни рад, већ поготово због тога што представља круну дугогодишњих научних веза, али и личних пријатељстава, са кривичноправним теоретичарима из Србије.

Непосредно после мог преласка на катедру за кривично право, кривично процесно право и општу теорију права на једном минхенском универзитету посетио ме је професор Димитријевић, у то време познати кривичар из Београда. Професор Димитријевић је имао обичај да свој летњи рапуст проводи у једном самостану у близини Минхена (самостан Свете Отилије), где се посвећивао медитацији и научном раду. У вези с тим често је посећивао Универзитет у Минхену, те смо тамо, али и у мојој кући у Штокдорфу, водили многе плодне разговоре.

Ово познанство трајало је годинама, а када он, у поодмаклим годинама, више није био у стању да одлази на дужа путовања, послао ми је новог саговорника, свог ученика, господина професора Бејатовића, који данас предаје у Крагујевцу. Нас двојица смо му помогли око добијања Хумболтове стипендије, те је он на нашем институту провео доста времена – колико се сећам, око две године – бавећи се својим научним радом. И касније се често враћао, на дуже

или краће време, тако да смо непрекидно били у контакту. Осим тога, и професор Стојановић је многе своје студијске боравке провео на нашем институту, а наши научни контакти имају и карактер пријатељске везе.

Контакте са поменутом двојцом колега успео сам да одржим и у време када су ратна дешавања довела Вашу земљу у веома тежак међународни положај. Мој мото је увек био да наука мора да остане независна од политичких мена којима смо као појединци прилично беспомоћно изложени. Зато сам и тих година често позивао колеге из Србије у Минхен и имао прилику да им, на своју радост, често ту и пожелим добродошлицу.

Два пута сам и ја прихватио позив да дођем у Југославију, која је тада још постојала као држава у већем или мањем обиму. Године 1990. био сам у периоду од 16. до 24. октобра гост на југословенском симпозијуму професора кривичног права, и тамо имао излагање. Тај симпозијум се одржавао у прелепом граду Дубровнику који је у то време – али не и задуго – припадао заједничкој држави. Хотел „Либертас“, у којем смо тада одсели, убрзо након тога је разорен у војним акцијама, а ја, као вероватно и већина Вас овде, од тада нисам био у Дубровнику.

После тога сам 1998. године, од 20. до 27. септембра – дакле, пре тачно десет година –, био у Београду и на Златибору, и поново имао излагање на симпозијуму профе-

сора кривичног права. И то су била тешка времена, предвечерје каснијих ратних сукоба. Био сам једини странац на симпозијуму, и чак сам имао пријем код министра правде. Југословенско удружење кривичара именовало ме је за свог почасног члана. Упркос политичкој напетости били су то леппи дани, а великог гостопримства колега из Србије увек ћу се сећати са захвалношћу.

Времена су се променила. Када је 2007. године у Минхен стигла делегација из Србије са циљам да обнови културне везе са Баварском, међу члановима делегације налазио се и професор Стојановић који ме је, заједно са још једним колегом, одмах потражио. Од тада смо у сталном контакту, а данашњи дан је резултат наше обновљене сарадње.

Сарађујмо и даље у пријатељству! Почаст, која ми је данас укавана, сматрам симболом жеље српске кривичноправне науке за даљим научним контактима. Ако ја томе могу некако да допринесем, учинићу то од срца. Сматрам да је наш заједнички завичај Европа. Треба ло би да у оквиру плодне сарадње дајемо правац будућности и у области правних наука.

Завршио бих ово обраћање још једним изразом захвалности за овај незаборавни дан.

*Превод са немачког:
Данка Стојаковић ■*

ФАКУЛТЕТСКИ ЖИВОТ

12. јуна 2008. године Правни факултет у Београду посетио је проф. др Зоран Лончар у

својству министра просвете у Влади Републике Србије. Том приликом министар Лончар је честитао

управи и запосленима на Факултету на резултатима постигнутим у досадашњем раду и договорио нове



Министар Зоран Лончар у посети нашем Факултету

пројекте на којима ће Министарство и Факултет сарађивати у наредном периоду.



У периоду од 24. до 26. јуна у конференцијској сали Правног факултета Универзитета у Београду одржан је четвородневни семинар на тему развоја *e-learning* програма на универзитетима у Србији у ор-

ганизацији WUS Austria а уз подршку канадског програма *CIDA Partnership for Tomorrow*. Овом семинару присуствовали су експерти за област *e-learning*-а са Универзитета British Columbia из Ванкувера, Канада и са Београдског универзитета. У раду семинара учествовао је и Петар Павловић, систем администратор нашег Факултета.



У Деканату Правног факултета 27. јуна 2008. године потписан је уговор о сарадњи Правног факултета Универзитета у Београду и Радио-телевизије Србије који подразумева, између осталог, припрему документарних емисија у оквиру образовног програма РТС о животу и раду уважених професора Правног факултета, попут Живојина Перића и Радомира Лукића, стожера српске правне науке и правног факултета.



За упис на прву годину студија Правног факултета Универзитета у Београду, за школску 2008/09. годину конурисало је 1632 кандидата. За упис је одобрено 1500 студената од чега 600 на терет буџета и 900 на самофинансирање. Пријем докумената у првом конкурсном року обављен је у периоду 25–27. јуна 2008. године, а пријемни испит је полагао 30. јуна 2008. године. Максималан број бодова на пријемној листи (успех из школе плус успех на пријемном) износио је 98 поена, колико има пет првопласираних кандидата. Последњи студент уписан на терет буџета имао је 70,70 бодова. Пријемни у другом конкурсном



Са потписивања уговора о сарадњи Правног Факултета и РТС-а



Са пријемног испита

року одржан је 4. септембра и на њега је изашло осам кандидата држављана Републике Србије који су средњу школу завршили у иностранству. Укупни број уписаних студената у школској 2008/09. години је 1512 студената (1500+ 11 странаца (из Црне Горе, Словеније и Грчке) +

1 кандидат са високом школском спремом), од чега 919 девојака.



Асистент-приправник Јелена Јовичић је 2. јула 2008. године одбранила магистарски рад на тему:

„Продужено кривично дело“ пред Комисијом у саставу: проф. др Зоран Стојановић, проф. др Љиљана Радуловић и др Јован Ђирић.



Асистент мр Балша Кашћелан је 4. септембра 2008. године одбранио докторску дисертацију на тему: „Однос редовних правних лекова у парничном и оставинском поступку“ пред Комисијом у саставу проф. др Верољуб Рајовић, проф. др Оливер Антић, проф. др Гордана Станковић, проф. др Ранка Рачић и доц. др Моника Милошевић.



Асистент мр Бојан Милисављевић је 5. септембра 2008. године одбранио докторску дисертацију на тему: „Резерве на вишестране нормативне уговоре у међународном праву“ пред Комисијом у саставу: проф. др Миленко Крећа, проф. др Родољуб Етински и доц. др Бранко Ракић. ■

Међународна сарадња

На Правном факултету у Београду је 2. и 3. јуна одржан експертски семинар у оквирима ТЕМПУС ЈЕП гранта, а везано за унапређење наставе на *Master in European Integration*. Овај мастер програм је настао као резултат Темпус гранта, који је наш Факултет добио заједно са правним факултетима из Ниша и Новог Сада, а у сарадњи са Правним факултетом из Марибора (грантхолдер) и члановима Конзорцијума правних факултета из Салцбурга, Трста, Комо-а, Франкфурта на Одри.

На експертском семинару је учествовало око 20 професора из Марибора и свих европских универзитета, чланова Конзорцијума, а са излагањима о различитим аспектима права Европске уније (еколошко

право, компанијско и право конкуренције, међународно приватно и

јавно право, еколошко право и др.).



Темпус експертски семинар на нашем Факултету

У уводном делу скупа су о Темпус програму – Master in European Integration – говорили декан Правног факултета проф. др Мирко Васиљевић и Темпус грантхолдер проф. др Силво Деветак. О акредитационој процедури високог школства у Србији и о процесу акредитације Правног факултета у Београду – као институције и у аспекту програма студија (укључујући и овај мастер програм), говорио је проф. др Дејан Поповић, у својству Управника мастер и докторских студија Правног факултета у Београду и председника Конзорцијума Темпус програма. Скуп је поздравила директорка канцеларије Владе Србије за придруживање Европској унији, проф. др Тања Мишчевић. Она је указала на потребу за експертским кадровима специјализованим за процес придруживања Србије Европској унији и на отворене могућности и неопходност континуиране сарадње Правног факултета и Канцеларије на унапређењу едукативних и кадровских ресурса.



10. јуна 2008. године, на иницијативу чланова Катедре за кривично право, Факултет су посетили Његова екселенција амбасадор Шпаније Хозе Риера Сигер (*Jose Riera Siguier*) и министар саветник задужен за научну и културну сарадњу господин Габриел Кремадес (*Gabriel Cremades*).



Шпански амбасадор у разговору са професорима кривичног права нашег Факултета

У одсуству декана Факултета, госте је поздравила др Љиљана Радуловић, продекан за наставу. У разговору са шефом Катедре за кривично право проф. др Зораном Стојановићем и његовим замеником проф. др Ђорђем Игњатовићем, гости су предложили неколико високошколских установа са којима би Катедра могла успоставити сарадњу (на универзитетима у Мадриду, Барселони и Валенсији) и понудили помоћ у успостављању контаката са надлежним институцијама у Шпанији.



22. августа 2008. године проф. др Мирко Васиљевић, испред Правног факултета Универзитета у Београду и гдин Филип Кондон испред Међу-

народне финансијске корпорације (IFC), групација Светска банка, потписали су уговор о сарадњи ове две институције с циљем обезбеђења учешћа тима студената Правног факултета на међународном такмичењу из Инвестиционог права (*Foreign Direct Investment Moot*) које ће се 1. и 2. новембра 2008. године одржати на Правном факултету Сафок универзитета у Бостону, САД. Тим студената нашег Факултета чине: Јована Стевовић, Сања Пањковић, Иван Нонковић, Никола Марковић и Милош Кузман. Студенте је припремао Угљеша Грушић, сарадник у настави, а доцент др Владимир Павић и асистент мр Миlena Ђорђевић на такмичењу учествују као арбитра. ■

Награде и признања

Запослене на Правном факултету Универзитета у Београду је посебно обрадовала вест да је њихов колега, проф. др Дејан Поповић, Указом Председника Републике КППС – 144, од 3. децембра 2007. године, а по претходно добијеном агреману, постављен на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Ује-



дињеном Краљевству Велике Британије и Северне Ирске. Тиме се професор Дејан Поповић сврстао у ред реномираних професора нашег Факултета који су током своје каријере имали част да врше и ову важну државну функцију. Очекује се да амбасадор Дејан Поповић крајем октобра 2008. године преузме дужност у Лондону.



Асистент мр Мирјана Марковић је добитник годишње награде Правног факултета, Хумболт универзитета у Берлину за најбољи магистарски рад у 2006./2007. години на тему *Möglichkeiten und Grenzen des Depotstimmrechts* (превод: Могућности и границе права гласа по основу депозита). Рад је написан у



оквиру једногодишњих мастер (LL.M.) студија на Правном факултету, Хумболт универзитета у Берлину, под менторством проф. др Ханс-

Петера Швинтовског (*Hans-Peter Schwintowski*). Током поменутог стручног усавршавања мр Мирјана Марковић је била стипендиста Немачке службе за академску размену (нем. *Deutscher Akademischer Austausch Dienst*, скр. DAAD).



Одлуком Скупштине Привредне коморе Србије од 12. јуна 2008. године, неколико професора Правног факултета у Београду (ре)изабрано је за судију-арбитра Сталног изабраног суда (арбитраже) Привредне коморе Србије. За председника Суда изабран је проф. др Слободан Перовић, за заменика председника Суда проф. др Мирко Васиљевић, а за судије-арбитре проф. др Миодраг Орлић, проф. др Весна Бесаровић, проф. др Гашо Кнежевић, проф. др Оливер Антић, проф. др Драгор Хибер, доц. др Вук Радовић и доц. др Душан Поповић. Арбитри су изабрани на период од четири године. ■

На адресу Правног факултета почетком септембра месеца стигла је још једна лепа вест. Наиме, 5. септембра 2008. године, на Скупштини Академије наука и уметности Републике Српске проф. др Мирко Васиљевић, декан Правног факултета Универзитета у Београду, изабран је за иностраног члана ове Академије. Проф. Васиљевић је тиме уједно постао и најмлађи академик из редова наставника нашег Факултета.

Вести из библиотеке

Продајна изложба књига Издавачке књижарнице Зорана Стојановића одржана је у просторијама Библиотеке 4, 5. и 6. јуна.



Трибина *Концепт дигиталних библиотека отвореног приступа* одржана је 6. јуна у читаоници Библиотеке. Водитељ трибине Ведран Вучић је у уводном излагању подробно информисао о, у свету све заступљенијем, отвореном приступу информацијама, публикацијама и документима.



У Неуму је 20–22. јуна 2008. године у организацији Правног факултета Свеучилишта у Мостару

одржано Пето међународно саветовање *Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе*. Истовремено је био и Округли сто *Регионална мрежа књижничара правних и сродних књижница* на коме је управница наше библиотеке др Светлана Мирчов представила Библиотеку Правног факултета Универзитета у Београду.



У септембру је отворена у холу Библиотеке Изложба старе српске правне периодике и старих српских књига из области права.



Фонд Библиотеке су током јуна, јула, августа и септембра 2008. године обогатили следећи дародавци:

Институције: Центар за цивилно-војне односе; Досије; Друштво за античке студије Србије; Иницијатива младих за људска права; Министарство финансија Републике Србије; Национални комитет за борбу против тероризма; Народна библиотека Србије; Правни факултет Универзитета у Нишу; Правни факултет Универзитета у Сарајеву; Факултет политичких наука.

Појединци: Проф. др Сима Аврамовић; проф. др Илија Бабић; проф. др Милош Бабић; проф. др Данило Баста; проф. др Арсен Бачић; проф. др Борис Беговић; др Хуснија Битић; проф. др Мирко Васиљевић; мр

Светислав Вуковић; Љиљана Давидовић; проф. др Стеван Ђорђевић; Драгана Јевтић; др Горан Комар; проф. др Будимир Кошутић; мр Саша Кристић; Обрад Кујовић; др Ђорђе Н. Лопичић; Милош Марин-

ковић; проф. др Иванка Марковић; Виолета Матовић; мр Љубинка Милашиновић; Саша Милинковић; Велизар Мирчов; др Светлана Мирчов; др Божидар Митровић; Драгутин Ненезић; др Радослав Рас-

поповић; проф. др Светислав Табо-роши; проф. др Коста Чавошки.

Библиотека свим дародавцима најсрдачније захваљује на поклоњеним публикацијама. ■

Промоције књига

10. јуна 2008. године и амф. II „Слободан Јовановић“ Правног факултета Универзитета у Београду, у оквиру свечаности поводом осамдесетог рођендана проф. др Марка Младеновића, научника, романсијера, песника, публицисте, аутора више књига из науке, више романа, више збирки песама и дојена борбе против „беле куге“, одржана је промоција његове најновије књиге „Луда кућа“. На промоцији су, поред аутора, говорили Радомир Раша Смиљанић, проф. др Слободан Панов, проф. др Жика Бујуклић, Драгољуб Стојадиновић, књижевни критичар и Биљана Ремовић, дипломирани правник.



Са промоције књиге проф. др Марка Младеновића



Са промоције књиге Барака Обаме

5. септембра 2008. године у амфитеатру V Правног факултета Универзитета у Београду у организацији Правног факултета и фирме Интеркомерц ад. одржана је промоција књиге „Смелост наде“ аутора Барака Обаме. Промоцији је присуствовао велики број наших студената, као и личности из јавног и политичког живота Србије. Након поздравног говора декана проф. др Мирка Васиљевића, скупу су се обратили Ден Шомон, дугогодишњи сарадник Барака Обаме и Горан Перчевић, ген. директор издавача књиге, фирме Интеркомерц ад.



12. септембра у Центру Сава промовисана је монографија „Универзитет у Београду 1808–2008 –

200 година Универзитета у Београду и високог образовања у Србији“, Београд 2008. Промоцији монографије посвећене 200-годишњици

Универзитета у Београду присуствовали су, поред домаћих, и бројни гости Универзитета из иностранства. Промоцију је отворио својим

говором ректор проф. др Бранко Ковачевић, а о монографији су говорили проф. др Сима Аврамовић и доц. др Зоран Мирковић. ■

Нове књиге

Издавачки центар Правног факултета Универзитета у Београду објавио је у протеклих шест месеци следеће књиге:

У оквиру Библиотеке „Уџбеници“: *Римско право*, треће издање, аутора проф. др Мирослава Милошевића; *Међународно приватно право*, девето издање, аутора проф. др Тибора Варадија, проф. др Бернардет Бордаш, проф. др Гаше Кнежевића и доц. др Владимира Павића; *Породично право*, прво издање, аутора проф. др Слободана Панова; *Кривично процесно право – општи део*, четврто издање, аутора

проф. др Милана Шкулића и *Кривично процесно право – посебни део*, прво издање, аутора проф. др Милана Шкулића.

У оквиру Библиотеке „Приручници“: *Латински за правнике*, десето издање, аутора проф. др Обрада Станојевића и др Милене Јовановић; *Психологија исказа појединачних учесника у кривичном поступку*, скрипта, аутора доц. др Наташе Делић и *Расправа о принципима породичног права*, прво издање, аутора проф. др Марине Јањић Комар.

У оквиру Библиотеке „Зборници“: *Правни капацитети Србије за европске интеграције 2*, прво издање, приређивач проф. др Стеван Лилић.

У оквиру Библиотеке „Монографије“: *Карађорђево законик – правноисторијска студија*, прво издање, аутора доц. др Зорана Мирковића; *Нове мировне мисије Организације Уједињених нација*, прво издање, аутора асист. мр Бојана Милисављевића; *Глобализација права: усклађивање права у савременом свету*, прво издање, аутора др Душана Дабовића; *Кључне раз-*



лике енглеског и српског уговорног права, прво издање, аутора проф. др Небојше Јовановића и Критика Фулеровог схватања природног права, прво издање, аутора мр Дејана Девића.

У оквиру Библиотеке „Рани радови“: Суђење Исусу-правни аспекти, прво издање, аутора Жељка Степановића.

У оквиру Библиотеке „Реторика“: *Rhetorike techne – вештина бе-*

седништва и јавни наступ, прво издање, аутора проф. др Симе Аврамовића и *Исејево судско беседништво и атинско право*, четврто издање, аутора проф. др Симе Аврамовића. ■

Студентски живот

Корнел Дражилов, студент четврте године нашег Факултета, учествовао је овог лета на 64. Европском форуму Алпбах, као победник конкурса који је на сајту Факултета објавила IG Alpбах. Током свог боравка у Алпбаху Корнел је похађао семинаре „*Security policy becoming a European issue*“ и „*Transatlantic relations*“.



Победници наградног конкурса из пословног права који је Правни факултет Универзитета у Београду организовао са реномираном међународном адвокатском канцеларијом *Gide Loyrette Nouel* су студенти Маја Бодловић и Вукашин Петковић. Одлуку о победницима донела је комисија у саставу: проф. др Мирко Васиљевић, проф. др Весна Бесаровић, г. Франсоа д’Орнано, доц. др Душан Поповић и гђица Милена Манојловић. Међу кандидатима који су ушли у ужи избор, победници су одабрани на основу позитивно оцењеног писаног рада и разговора са Комисијом



Победници наградног конкурса из пословног права са представницима нашег Факултета и адвокатске канцеларије GLN

на енглеском језику. Студент Маја Бодловић израдила је рад на тему „*Business Judgment Rule*“, док је студент Вукашин Петковић одабрао другу понуђену тему – „*Правни режим слободних професија*“.

Декан Правног факултета, проф. др Мирко Васиљевић, уручио је 1.

јула 2008. године повеље победницима конкурса, у присуству осталих чланова Комисије. Награда се састоји у плаћеном тромесечном стажу у *GLN Support International*, огранак у Београду. ■

Светој Гори у походе

Поводом прославе двестоте годишњице од оснивања Београдског универзитета, делегација Правног факултета у саставу декан проф. др Мирко Васиљевић, професори Сима Аврамовић, Милован Митровић и Жика Бујуклић, доценти Зоран Мирковић, Марко Ђурђевић, Вук Радовић и Игор Ву-

ковић, асистент Драган Павић, секретар Миљко Ваљаревић и чланови администрације Милош Сандић, Љубомир Вујовић, Милутин Милојевић и Драгиша Потић походила је манастир Хиландар. Ова светогорска светиња представља срце српске духовности, али и место где су корени нашег културног и цивили-

лизацијског успона. Ту су кроз векове настајали, или брижљиво чувани до наших времена, манастирски типичи, црквени канони, владарске повеље, житија наших светитеља, нотни записи литургијског појања, златом везени покрови, велелепне иконе, фреске, олтарске двери, полилеји, али и

драгоценни препис Душановог законика, Мирослављево јеванђеље, медицински зборник, и још на стотине других рукописних или штампаних књига, дрвореза, бакрореза... То су била изворишта наше средњовековне књижевности, сликарске и занатске уметности, грађевинског умећа, врхунске медицине, па и правничког знања. Да нам светогорски монаси нису све то сачували, остајали би смо заувек неми пред питањем ко смо и шта смо? Под окриљем своје Цркве и њених светиња, српски народ је кроз векове успео да опстане и преживи. Отуда Хиландар представља вечни залог очувања националног бића српског народа и његове колективне историјске свести. Када се пре два века ослобађао од турског јарма, да тог историјског наслеђа није било, не би се могла ни успоставити нововековна српска држава, нити њене културне институције.

У посету Хиландару кренули смо пред празник Успења Пресвете Богородице, у народу познат као Велика Госпојина (15/28. августа). Тај дан се изузетно свечано обележава на Светој Гори, јер монаси од давнина ово полуострво сматрају власништвом Богородице и њеним перивојем (вртом), у којем нема места ни за једну другу жену. Према древној традицији, Богородица се након вазнесења Христовог упутила бродом у посету васкрсломе Лазару на острву Кипру, али ју је изненадна бура скренула с пута и довела до Атоса. Када је закорачила ногом на то тле (на месту где је данас манастир Ивирон), паганско светилиште Аполона се одмах срушило, а тамошње становништво се потом преобратило у хришћанство. Када је замолила свога Сина, Господа Исуса Христа, да јој поклони ово прекрасно место да би на њему проповедала јеванђеље, с неба се зачу Његов глас: „Нека ово место буде Твоје наследство и Твој перивој, рај и уточиште за оне који

траже спасење“. Култ Богородице је тако постао веома цењен међу светогорским монасима, а посебно у Хиландару и Ивирону, манастирима који су једини посвећени Пресветој Богородици (први њеном Ваведуњу, а други Успењу).

Пре одласка у Хиландар желели смо прво да посетимо **Велику Лавру**, најстарији и најугледнији манастир на Светој Гори. Он је подигнут на самом крају полуострва, дугачког педесетак а широког десетак километара. Пошто смо претходно у Јерисосу прибавили *диамонитирион*, дозволу неопходну за улазак у ову монашку државу, укрцали смо се на брзи брод, који нас је за свега два сата довео до манастира. Раније су туда бродиле споре барке, које не би полазиле из луке ни код мало јаче буре, а исти пут је трајао неупоредиво дуже, наравно за оне који би уопште успели да се укрцају.

Велику Лавру основао је 963. године монах Атанасије из Трапезунта, уз обилату материјалну помоћ византијског цара Нићифора Фоке, који је и сам желео да се ту замонаши. Пурпурна боја главне цркве (католикона) указује свакоме да се

ради о царској задужбини, а огромни кипарис поред ње подсећа нас на њеног оснивача, Светог Атанасија Атонског, који га је ту наводно засадио. Његовом заслугом успостављена је у Лаври прва монашка заједница светогораца која је прихватила „општежиће“ (киновију), засновано на колективном животу, раду и молитви, уз одрицање од свих својих добара. До тада су преовлађивали усамљени пустињаци, аскете, тек понегде организовани у „особножиће“ (идиоритмију), лавбаву заједницу монаха који се самостално хране, поседују своју имовину, живе у издвојеним келијама, поштујући правила која сами себи одређују, и само о празницима се окупљају да би обавили заједничку службу. Ова два начина монашког живота вековима су постојала упоредо на Светој Гори, да би тек недавно „општешаје“ однео превагу. Оно почива на канонским правилима успостављеним тзв. типичима, неком врстом манастирских статута, од којих је први настао управо у Великој Лаври, из пера Атанасија Атонског, постајући узор за све касније. Због тога је овај манастир, поред своје



Испред крстионице у Великој Лаври

старине, стекао посебан углед и престиж, који је сачувао све до данас, што је садржано и у његовом називу – *Мегистас Лавра* (Највећа, Велика).

Заслуга за настанак следећег типика припада византијском цару Јовану Цимискију (управо оном који је окрвавио престо убиством Нићифора Фоке), јер је донет његовим залагањем 972. године на сабору у Кареји. Усвојило га је педесетак угледних стараца („геронда“), који су до тада предводили мале монашке скупине, називане „лавре“, али га је личним потписом потврдио сам цар. Цимискијевим типиком се по први пут нормативно уређује целокупни живот на Светој Гори, па се то сматра оснивачком повељом, „уставом“ ове монашке заједнице. Ипак, њиме се само кодификује већ постојеће устројство, успостављено прегнућем Атанасија Атонског. Овај документ познат је као *Трагос* (грч. „јарац“) јер је писан на комадима штављене јареће коже, повезаним у свитак дужине три метра, који се данас чува као највећа драгоценост у рукописној архиви Свештене општине у Кареји.

Успињемо се стрмим каменим ходником кроз три узастопне заштитне капије манастира Велике Лавре, и пред нама се указује нешто попут омањег средњовековног града. Унутрашњи простор манастира испуњен је мноштвом зграда, пролаза, уличица, а свуда унаоколо су високе зидине са многобројним кулама. После провере наших докумената, по древном обичају домаћини нас послужују ратлуком, узом и кафом, а ми узвраћамо поклонима које смо понели са собом (икона Белог анђела и домаћа ракија). Смештају нас у необично уредне гостинске собе, где упознајемо посетиоце пристигле са неких других меридијана. Дрвена клепала нас предвече позивају на службу, током које монаси и верници прелазе из католикона у трпеза-



Даровање монасима у Великој Лаври

рију, где заједнички обедујемо. Пред нама се указује огромна просторија осликана фрескама и испуњена низовима полукружних камених столова, коју су се сачували још само овде и у Ватопеду. Током јела могао се чути једино глас монаха који чита житије за тај дан, а када је звонце означило да је обед завршен, после кратке молитве, у савреном реду сви се враћамо у цркву. Кроз шпалир верника журним кораком пролазе на десетине монаха, док се за њима лепршају широке црне мантије, дајући свему неку свечану и достојанствену атмосферу. Као да смо на трен осетили дух древне Византије.

Манастир Велика Лавра смештен је у подножју планине *Атос*, која се величанствено уздиже изнад њега, и по којој је овај трећи крак Халкидика добио име (друга два су Ксандра и Ситонија). Тек када је овај дугачки рт постао стециште монаха, настао је назив *Агион Орос*, Света Гора, али се и данас каже Гора Атонска. Са својих 2033 метара, огољени врх Атоса доминира целим пејсажом, пошто нагло израња из благо усталасаних брда распрострајених дуж целог полуострва, прекривених густом шумом. Као да се потврђује легенда да је Атос заправо име трачког дина који је у борби са Посејдоном бацио на свог



На врху Атоса

противника планински масив, који по њему доби име, пркосно из-рањајући из Јонског мора. Неписано је правило да сваки монах бар једном у животу треба да се успне до овог места. То је у младости учинио и Свети Сава, о чему сведочи запис Доментијана: „И обишавши свуда свети врх (Атоса), и сагледавши на падинама Горе и у њезину подножју многе испоснике, сишавши са Горе испитао је њихов најсуровији живот, и видевши њихово пустињачко и безметежно живљење, чудаше се и весељаше се и у души узросташе што удостоји видети такве божје људе“.

Неколицина наших колега је на иницијативу декана одлучило да се окуша пред овим духовним и физичким изазовом. До самог врха требало им је дугих осам сати успињања, по стрмим стазама и богазама, које се на крају претварало у веома ризикантно планинарење. Несносна врућина и проређен ваздух чинили су пењање још тежим, готово када се изашло из шумовитог подножја и дошло до голих литица које су одузимале и последње атоме снаге. Када су стигли до врха Атоса, дочекала их је омања цркви-

ца посвећена Преображењу Господњем и високи метални крст учвршћен на највишој стени, који већ дуго пркосно одолева громовима, олујама и хладноћи. Сликање под њим представљало је драгу успомену на нешто што се у животу жарко жели да оствари и у томе се успе. Нажалост, мрак је спречавао уживање у призору који дању одузима дах: поглед на цело полуострво и на

бескрајну пучину која се простире, кажу, све тамо до Цариграда. После сат-два спавања у врећама, следило је мучно спуштање надолу, са батеријским лампама у рукама, и тако целу ноћ. Тек када је свануло и сунце поново огрејало, сви смо се пре-срећни сакупили пред манастирском капијом Велике Лавре. Ипак, наша радост није дуго потрајала, јер смо сазнали да брод који ишчекујемо неће уопште испловити, тако да смо до Хиландара морали ићи сасвим другим, заобилазним путем.

Уз помоћ два приватна комбија, наручена преко мобилног телефона, и после вишечасовног трузкања по прашњавим путевима, нашли смо се на супротној (источној) страни полуострва, у главној светогорској луци Дафне. Одатле про-дужавамо трајектом до Јованице, хиландарске арсане, где нас сачекује стари војнички камион нашег манастира, у који смо се укрцали и опет упутили на супротну (западну) страну полуострва, у правцу **Хиландара**. Сасвим у даљини указује се планински масив Атоса, али они који су се на њега пели не могу ни сами да поверују да су само не-



Приближавамо се Хиландару

колико сати раније били на његовом врху. У претрпаном камиону без цираде, а изгледа и без амортизера, владала је весела атмосфера, која је подсећала на војничке дане, али су ипак сви са нестрпљењем ишчекивали да стигну до наше највеће светиње. Иза једне кривине најзад се у котлини појављује силуета Хиландара. Сусрет са њим буди у нама помешана осећања, првенствено радост што смо у његовој близини, али и зебњу шта ћемо за тећи после пожара.

Улазимо кроз главну капију и стеже нам се срце пред сликом препуклих и огарављених конака, кула и параклиса, високих зидова који ништа не држе и на десетине бескорисних оцака који стреме увис. Уроњен у зеленило које га окружује, Хиландар нас подсећа на рањену птицу која је ту слетела да предахне и прикупи снагу за наредне узлете. Сами монаси ову несрећу схватају као неизбежни усуд, нешто што се прихвата као опомена и искушење, и зато треба кренути даље, али уз преиспитивање где смо се то огрешили. Два висока кипариса који се уздижу у манастирској порти, Св. Симеона и Св. Саве, као један од најпрепознатљивијих симбола Хиландара, чудом су преживели пожар, подсећајући нас на пролазност овоземаљског живота.

Новчаним прилогом желели смо да скромно, бар симболично, припомогнемо обнови Хиландара. Чули смо да донације долазе са разних страна, од институција и појединаца, а из државног буџета се годишње издваја милион евра. Охрабрује нас присуство високих кранова и велики број радника који у журбано промичу по скелама. Један конак на самом улазу већ је обновљен, а у његовом приземљу смештена је књижара. Изван зидина је изграђен вишеспратни конак за смештај гостију, лепе спољашности, у старинском стилу, али опремљен свим што је путнику намернику неопходно.



Крст Цара Душана

После вечерње службе прелазимо са монасима у хиландарску трпезарију. Испред њеног улаза је трем са лепим кружним мозаицима од ситних облутака, а у унутрашњости нас дочекују низови већ постављених дугачких дрвених столова. Обед се обавља по устаљеним канонима, а када се све завршило, одазивамо се молби монаха да припомогнемо око распремања трпезарије и прања посуђа. Као да смо код своје куће, а у ствари и јесмо, јер се тако осећамо.

Пре заласка сунца крећемо у обилазак околине. У близини манастирских зидина је гробље и омања црква, са костурницом у којој се чувају лобање преминулих Хиландараца уредно поређаних дуж зидова, док су њихове кости положене у подруму крипте. Монаси се сахрањују само у својим црним ризама, са каменом под главом, а после три године се земни остаци откопавају, преливају вином, а потом преносе у ову костурницу без икаквог записа чије су. Продужавамо путем који води према луци и наилазимо на капелицу која подсећа на место где је, према предању, чудотворна икона *Троје-*

ручица на леђима магарца стигла сама из Србије. Мало даље је камено обележје са натписом *Крст цара Душана*, а са друге стране пута видимо древну маслину која се везује за његово име. Управо ту су манастирски монаси дочекали царску свиту када је овај српски владар 1347. године походио Хиландар. Пред куглом која је харала Србијом, он се повукао са царицом Јеленом на Свету Гору, али је тиме прекршио древну забрану (абатон) о присуству жена на овом светом тлу. Могуће да је царица стално била у носилци да не би оскрнавила врт Богородичин тиме што би ногом крчила на земљу – како монаси то говоре, или су можда богата даривања светогорским манастирима помогла да се направи изузетак. Настављајући даље, стижемо до моћне Милутинове куле која је служила за одбрану од непријатеља и као осматрачница, јер се испред ње простире скоро до саме обале равница, звана Савина пољана. Сада је ту засађено на хиљаде младих чокота винове лозе, који ће Хиландару обезбедити да напуни своје винарске подруме, али и да продајом дође до значајних прихода. У самој

луци, на једном крају пешчане плаже је арсана где пристају бродови, а на другој је омањи рт са утврђеним манастиром Св. Василија. Подизањем овог утврђења, тада званог Хрусија, краљ Милутин је далеко боље обезбедио манастир од гусарских напада, поготово каталонских банди које су харале Средоземљем. Пошто је мрак већ увелико све прекрио, похитали смо назад до свог конака под зидинама Хиландара.

У четири изјутра је богослужење, које започиње под светлошћу свећа, а завршава се када је сунце већ изронило над чемпресима. Причешће оних који су се исповедили, врши стари, омалени отац Кирил током првих сати богослужења. Клањамо се потом понизно пред иконом Пресвете Богородице Тројеручице, целивамо покров где је почивао Свети Симеон Мироточиви, а изван цркве дивимо се огромној чудотворној лози која је изникла из његовог гроба и још даје плодове. Ту је и Савин бунар, из кога чекрком извлачимо бистру хладну воду и њоме се окрепљујемо, а уз полуразрушене манастирске зидине поносно се уздиже Пирг Светога Саве. Похитали смо на његов врх, са кога се пружа најлепши поглед на манастир и његову околину. У самом врху је смештена црквица посвећена Јовану Крститељу, у коју би се повукли сви монаси у случају пада њихове светиње у руке непријатеља. Тада је призивање Божје помоћи остајало као једини начин избављења. Управо ова моћна камена кула зауставила је ватру и спасла остатак манастира од последњег пожара, поготово пребогату ризницу која се налази непосредно пред пирга. Желели смо и њу да посетимо, али на нашу огромну жалост то није било могуће. Припреме око велике манастирске славе Успења Богородице потпуно су окупирале све монахе и требало је сачекати да се касније добије благослов. Ми за то више нисмо имали



Савин бунар и чудотворна лоза Светог Симеона

времена јер у Хиландару због огромне гужве није било места за још једно ноћење, а до следећег манастира где смо имали коначиште, тек је требало стићи. У прелепој новој књижари купујемо иконе, књиге и сувенире, желећи да преко њих понесемо са собом део сећања на све проживљено, део те чаробне атмосфере, пуне мириса хиландарских чемпреса, лелујаве светлости кандила и свећа, али изнад свега поносни што смо били тамо где се стварала историја народа коме припадамо. Напуштамо Хиландар са жељом да му се поново вратимо, али и да га што пре видимо обновљеног, без ових тужних рана на његовом телу. Оне се исцељују подршком у сфери материјалног, али и дубоком вером у све што је Хиландар вековима баштинио.

Поново се укрцавамо у отворени камион који нас довози до Јованице, и у последњем тренутку стижемо да ухватимо трајект за луку Дафни. Одатле се рачвају путеви до скоро свих одредишта и зато се ту тиска на хиљаде монаха и ходочасника, желећи да буду на Светој Гори за Велику Госпојину. Изнад саме луке је манастир *Ксеропотам*,

који нам је пружио гостопримство за следећу ноћ. До њега стижемо пренатрпаном аутобусом у који смо ушли само захваљујући спретности и снази стеченој у нашем градском превозу. Све нас то прилично враћа у реалност и атмосферу световног живота, коју смо поготово осетили у манастиру где су нас веома љубазно угостили. Да нисмо на Светој Гори, био би то хотел високе категорије, а не манастирско здање. Остатак овог спарног дана неки су искористили за одмор на тераси са задивљујућим погледом на луку Дафни и морску пучину, а други за обилазак оближњег руског манастира *Св. Пантелејмона*.

Сутрадан крећемо за *Кареју*, административни центар Свете Горе, смештен у самом средишту полуострва, због чега је првобитно називан Меси (грч. „средина“). За Србе она је била Ораховица, због обиља овог дрвета у његовој околини. Ту је смештена не само црквена власт, него и полицијска управа, пошта, царина, амбуланта, продавнице, пекара, омањи рестораничићи. Пошто се у Кареји налази најстарији светогорски храм, уз то посвећен

Успењу Пресвете Богородице, овде се тај празник посебно поштује и велики број верника се одлучује да у њему присуствује целоноћној литургији. За нас постоји још један важан разлог да будемо ту јер је ове године на челу монашке републике баш представник Хиландара, отац Стефан. Од давнина је, наиме, свих 20 манастира подељено у пет група са по четири манастира (тетрада), на чијем челу су Велика Лавра, Ватопед, Ивирон, Хиландар и Дионисијат. По устаљеном редоследу они се сваке године смеђују у привилегији да њихов представник буде Прот (тј. протепистат). Он стољује у згради Свештене општине (*Јера Кинопис*), заједно са још тројицом епистата, челника оних манастира који се налазе у њиховој тетради. Они имају заједнички печат састављен из четири дела, и тек када свако да свој, могу се регуларно оверавати званични документи. На нашим дозволама за улазак у Свету Гору био је такође тај печат, као и потпис оца Стефана и још тројице епистата, а то важи и за сваки други *диамонитирион* издат ове године.

Доживели смо посебну почаст када је нашу делегацију предвођену деканом, примио у Свештеној општини управо први човек Свете Горе. Сазнали смо од оца Стефана да ће целоноћну службу поред њега водити још један Србин, некада хиландарски монах а сада владика жички Хризостом. Краћи разговор, размена дарова, сликање пред улазом и све то постаје још једна дивна успомена за памћење. По изласку нам показује стару кулу која је уз саму зграду Свештене општине, и сазнајемо да је у њој архив и библиотека Протата где се чува *Трагос*, први устав Свете Горе.

Преноћиште смо обезбедили поред саме Кареје, у *скиту Св. Андреје*, који је раније био руски, а сада припада грчком манастиру Ватопеду. Ипак славјанска атмосфера се и даље осећа: чује се руски језик, ту

су огромна звона положена у дворишту, грбови царске породице – као да смо се на тренутак нашли негде поред Москве. Недавно је ова светиња тешко пострадала од пожара и попут Хиландара полако се опет враћа у живот. Скоро да нема објекта унаоколо да није прекривен скелама. До подизања храма Светог Саве у Београду, овде је била највећа православна црква на Балкану. Често се овај скит назива и *Сарај* („палата“), не само због своје величине, него и зато што је у време отоманске окупације овде столовао турски ага, као гувернер Свете Горе.

У жељи да што више светиња посетимо, наручили смо опет два комбија и упутили се до грчког манастира *Ватопеда*. Тај би се пут раније прелазило пешице или мазгама, и трајао би сатима, и то за оне који би такав напор уопште могли да издрже. Предности цивилизације прихватамо јер видимо да се ни монаси њих не одричу. Током пута мимоилазе нас снажни ципови, струја и телефони су већ у скоро свим манастирима, а соларне ћелије прекривају манастирске кровове. Аргумент који то оправдава је

да су светогорски манастири и у време свога подизања поштовали цивилизацијске тековине ондашњег времена.

За нашу историју Ватопед је веома значајан, јер је после руског Пантејлемона, Растко Немањић дуже времена боравио у њему, а Хиландар је тек требало изградити. Ту је научио грчки језик, начин богослужења, подигао је неколико параклиса (омањих цркава) и две келије, једну за себе а другу за свог оца Симеона. Због тога је Сава стекао звање „другог ктитора Ватопеда“. По једној верзији његовог житија, он се тек ту замонашио, а не у Русику (потоњем Пантејлемону). Када му се отац придружио, подигли су и велику трпезарију, на чијим зидовима се и данас налазе њихове фреске у натприродној величини. Између ова два манастира и данас постоји посебна блискост, тако да о празнику једног манастира главну службу води игуман оног другог. Пријатно смо се изненадили са колико љубазности су нас провели кроз манастир и упознали са бројним светим иконама и реликвијама, допуштајући да их целивамо и на крају нам даровали реплику



Са владиком жичким Хризостомом у Хиландарском конаку у Кареји

појаса Пресвете Богородице. Успели смо да дођемо и до кључа једне од црквица коју су подигли Немањићи. Сви смо се озарили када смо у њој видели велику позлаћену икону са представом сусрета Св. Саве и Св. Симеона, који загрљени стоје испред зидина Ватопеда. Тако кратак боравак, а толико богат!

Вративши се у Кареју, продужавамо до још једне српске светиње, **испоснице Светога Саве**. Пошто је већина нас прошле године посетила манастир Св. Саве Освећеног крај Јерусалима, овде као да се наставила прича која је тамо започета: не само да је ова карејска црквица-испосница посвећена том хришћанском мученику, по коме је и Растко Немањић добио име, него је овде нашла своје уточиште и славна икона Богородице Млеко-

питатељнице. Она је припала српском монаху Сави када је походио Палестину и он ју је лично донео на Свету Гору. Врата испоснице нам отвара смерни отац Никодим, који се прихватио тешког послушања (обавезе) да се стара о овој келији. Поред свих послова, па и дочекивања гостију, он мора да обави свакодневно одређен број молитви предвиђених Карејским типиком, па га зато повремено одмењујемо у читању светих молитвених текстова. Потом громогласно сви запевамо химну Светом Сави, која је у том скућеном простору зазвучала тако моћно и нестварно. У истом тренутку на вратима смо угледали његово преосвештенство владику жичког Хризостома. У пријатном разговору с њим присећамо се давних времена, од пре више деценија,

када је неке од нас као монах упознавао са хиландарском ризницом, одушевљавајући нас својим широким образовањем и културом. Ушли смо потом у уски пећински простор, осветљен само свећама и кандилом, у који се прилази из саме цркве. Ту је Свети Сава тиховао и безгласним молитвама проводио сате и сате овоземаљског живота. Отуда се ова испосница понекад назива *Мчалница*, а због типика исписаног изнад врата, *Типикарница*.

У Кареји, као административном центру Свете Горе, сви манастири имају своје конаке у којима бораве њихови званични представници, па тако постоји и **Хиландарски конак**. Смештен је високо изнад овог насеља, и до њега води стрми путељак који пролази поред Савине



Чекајући брод у луци Дафне

испоснице. Када смо нас неколици-на стигли до врха, угледа смо пространу терасу надкривену виновом лозом, са које се пружа прекрасан поглед све до Атоса. За округлим каменим столом, на нашу радост, затекли смо опет владику Хризостома. Било нам је драго што смо могли да наставимо разговор прекинут у претходном сусрету, плашећи се ипак да га не замарамо. Међутим, опуштен и смирен, као да га не чека целоноћна литургија, започео је присећање на великане који су недавно преминули, а који су оставили толико дубок траг у проучавању историје Хиландара – професори и академици Војислав Ђурић, Димитрије Богдановић и Дејан Медаковић. Да ништа друго нису објавили осим заједничке монографије о Хиландару, прве на српском језику, са оном прекрасном главом Богородице на насловној страни, и то би од њих већ било довољно. Подарили су они свом народу ипак неупоредиво више, али да ли смо им се ми за то ваљано одужили, упита се са сетом владика Хризостом. Пошто смо се послужили кафе и слатким, продужили смо пешице до оближњег грчког манастира *Кутлумуш*, који једини нема конак у Кареји, јер је исувише близу ње.

Саборна црква у Кареји предвече је постала место ка коме су похрлили сви који желе да присуствују ноћној литургији. У централном броду цркве су са обе стране молитвени наслони (стасидије) за представнике свих двадесет манастира, док Протепистат има своје посебно место. Ове вечери је оно припало представнику манастира Хиландара, оцу Стефану. Много је верника ушло па је унутра препуно, тесно и претопло. Тешко да се може сагледати сва лепота њене унутрашњости, не само што нема много осветљења, већ и због силних потпорних стубова и скела које служе њеној рестаурацији. Чак је и споља немогуће уживати у њеном

изгледу, јер је због радова на крову наткриљује масивна челична конструкција, тако да пре подсећа на индустријску халу него на храм. До сада је обновљен само високи звоник уз цркву, и нико још не зна колико ће потрајати остали радови. У раним јутарњим часовима, после целоноћног богослужења, верници излазе из цркве и за заједничком трпезом обедују са монасима. Потом многи ужурбано почеше да траже превоз којим ће се упутити до својих одредишта. После пар сати гужва је све мања и на Карејском тргу се постепено враћа она стара смиреност. Мноштво мачака се лењо излежава, уживајући у топлоти сунца које се тек помаља. Врата продавница се отварају и почиње уобичајни светогорски дан.

Време је и за наш повратак. Аутобусом долазимо опет до луке Дафни, где морамо проћи царинску контролу, јер сада коначно напуштамо ову монашку државу. Укрцавамо се у огромни трајек препун кола, аутобуса, камиона и на стотине путника. Сви иду ка Уранополису, месту где престаје Света Гора и почиње овај наш живот свакидашњи. Чак нам и засмета тај директни судар ова два света, јер док мноштво монаха и верника силази са трајекта, ту одмах поред њих су плаже на којима се разголићени купачи и купачице, уз вриску и смех, препуштају радостима свога летовања.

Ту се растајемо и од нашег верног пратиоца и водича по Светој Гори, па чак и до врха Атоса, студента теологије у Солуну, ваљевца Далибора Ђукића. Овај одговорни младић нам је својим изванредним познавањем грчког језика, светогорских врлети и личним познанством многих монаха, омогућио да наш боравак буде добро организован и безбедан, решавајући све искрсле проблеме са необичном лакоћом и миром. На томе смо му сви били неизмерно захвални.

Пошто наш београдски аутобус због вишедневног стајања није могао одмах да упали, гурамо га, и то нас одмах подсети да и ни у цивилизацији није увек лако. Кад је кренуо, ето нам краткотрајне радости. Како је мало потребно да се у том нашем свету буде срећан...

Ипак обузима нас сета, јер за нама у даљини остаје Света Гора, за коју је у свом Хиландарском типичку Свети Сава рекао: „*Ни једно место на земљи се са овим не може упоредити*“, а на то као да се надовезују мудре речи Светог Николаја Српског:

*„Света Гора је царство без круне,
држава без војске, земља без жена,
богатство без новца, мудрост без
школе,
кухиња без меса, молитва без
престанка,
веза са небесима без прекида,
славопој Христу без умора,
смрт без жаљења“.* ■

Приредио
проф. др Жика Бујуклић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
378(497.11)

ACTA diurna : билтен Правног
факултета Универзитета у Београду
/ уредник Војислав Станимировић.
– 2004, бр. 1 (октобар) – . – Београд
(Булевар краља Александра 67) :
Правни факултет Универзитета у
Београду, 2004 – (Београд : Досије).
– 29 cm

Двомесечно. – Наставља традицију
билтена који је излазио у периоду
од 1990–1997. године под истим
насловом
ISSN 1820-3981 = Acta diurna
(Београд)
COBISS.SR-ID 118246156



Са светогорским Протом оцем Стефаном испред Свештене општине у Кареји



На Велику Госпојину у Хиландару